

Olyckor med transporter av farliga ämnen – hur ofta sker de?

Varje dag transporteras det en mängd olika farliga ämnen på våra vägar. Ämnena kan ha en mängd olika egenskaper som gör att de kan vara farliga för både människor och miljön ifall det sker en olycka med transporten och ämnena släpps ut. Därför är det viktigt att man planerar samhället på ett klokt sätt så att skadorna inte blir så stora ifall en olycka sker. Till exempel ska man inte bygga bostäder alltför nära en väg där det kör tankbilar med gasol. För att kunna fatta kloka beslut i planeringen av samhället behöver man ha bra verktyg för att uppskatta hur ofta en olycka med transport av farliga ämnen kan förväntas ske på en viss vägsträcka. I detta arbete har ett nytt sådant verktyg utvecklats.

I dagsläget finns det olika metoder som tillämpas för att uppskatta hur ofta olyckor sker. Två exempel på metoder kallas Hallands-modellen och VTI-modellen. Dessa metoder har lite olika fördelar och nackdelar. Hallands-modellen är enkel och snabb att använda, men ger ganska grova uppskattningar. Det beror på att den inte gör skillnad på att olika vägar har olika egenskaper som gör att de är olika riskfyllda. Detta gör dock VTI-modellen som å andra sidan är lite mer svåränvänd och är närmare 30 år gammal. Ett annat problem är att de modeller som finns i olika stor utsträckning inte är öppna med hur de tagits fram och vad för information de bygger på. Detta gör det svårt för användaren att veta vad det är man använder och hur man ska tolka uppskattningarna som modellen ger.

Den nya modellen som har utvecklats i detta arbete uppskattar frekvensen av olyckor med transporter av farliga ämnen, alltså hur ofta de sker, med hänsyn till vilka egenskaper vägen har. Sådana egenskaper är exempelvis vilken hastighetsgräns det är och om vägen är inom en tätort eller på landsbygden. Samtidigt har man också sett till att modellen är enkel att använda. Dessutom är modellen transparent samt tydlig med hur den tagits fram och är uppbyggd.

Utvecklingsarbetet har utgått från Trafikverkets modell för vägtrafiksäkerhet TS-EVA för att skapa en anpassad modell för uppskattning av frekvensen av olyckor med transporter med farliga ämnen. De kunskaper som behövdes för att göra anpassningarna samlades in genom att olika typer av litteratur studerades och olika personer med expertkompetens inom området intervjuades. Eftersom TS-EVA är en modell för olyckor med motorfordon i största allmänhet var det bland annat viktigt att skaffa sig kunskaper om hur man behöver anpassa modellen så att den bättre passar för specifikt transporter av farliga ämnen. Den framtagna modellen har också tillämpats på två olika vägar och därefter utvärderats. Detta ledde till slutsatsen att modellen uppfyller sitt syfte.

En fördel med att modellen är transparent är att den enkelt kan vidareutvecklas, till exempel utifrån de olika förslag till utvecklingsområden som ges i rapporten. Dessutom innebär det att den enkelt kan uppdateras när nya värden i TS-EVA, som då förhoppningsvis bygger på större mängd statistik och nyvunna kunskaper, släpps av Trafikverket. Det finns alltså gott hopp om att den nya modellen kan bidra till kunskapen om hur frekvens för olyckor med vägtransport av farliga ämnen kan uppskattas och om hur denna kunskap kan vidareutvecklas.